

ДЕЯКІ ФАКТИ З ІСТОРІЇ ОСВІТИ В ЧАПЛИНСЬКОМУ РАЙОНІ

Архівним відділом районної державної адміністрації опрацьовано документи фонду № 414 «Херсонська окружна інспектура народного образования» Державного архіву Херсонської області (далі – ДАХО) за 1924-1930 роки і встановлено деякі сторінки історії освіти в Чаплинському районі.

Встановлено, що в 1924 році на посаді заврайкультвідділом Чаплинського району працював Мілько (так у документі). У його доповіді на засіданні представників від установ та профспілок при Чаплинському Райвику від 22 листопада 1924 року повідомлялось, що згідно з постановою Президії Райвику ч. 54 з 01 грудня 1924 року відкрито школу українознавства, тобто по всіх установах району необхідно вести діловодство виключно на українській мові.

(ДАХО, ф. 414, опис 1, арх. № 42)
У листі окрінспектора Наросвіти Пономаренка від 07.01.1925 року повідомлялось про закриття Рогачинської трудової школи і відкриття Н-Покровської. Захаров А.А. призначався на посаду вчителя цієї школи.

Згідно з протоколною постановою Цінувально-конфліктної комісії при Чаплинській спілці «Робос» від 22 грудня 1924 року за ч. 5 приватним вчителем Хохулі Данилу та Хохулі Тетяні дозволялось надавати приватні уроки в селі Каланчак дітям до 14 років і не більш, як 3-м особам одночасно

(оригінали посвідчень Хохулі Данила та Хохулі Тетяни зберігаються в ДАХО, ф. 414, опис 1, арх. № 42).

В листі окрінспектора Пономаренка до заврайкультвідділом Чаплинського району пропонувалось негайно повідомити про причини закриття польської школи в селі Григорівка та вжити всіх заходів, аби школа знову почала працювати. В ч. 6 протоколу засідання ЦКК Чаплинського району від 24 січня 1925 року вказувалось, що «закриття польської школи в с. Григорівка є ненормальним, але враховуючи, що кількість учнів (8 чоловік) мала, навчання в школі припинити і відновити його, коли буде комплект 20 чоловік».

Документальні матеріали свідчать про те, що в районі не вистачало книг, шкільних парт і т.д. Так, у листі заврайкультвідділом Мілько до окрінспекції народної освіти) повідомлялось про те, що словники бажають купити всі установи району, але за відсутності коштів будуть купувати 1 школа і 2 сільради. Парті (7 штук) були взяті у тимчасове користування в Ново-Дудчанській трудовій школі.

Список установ Наросвіти, яким необхідно нарізати землі по Чаплинському району.

Установа - Преображенська, - хатичитальні, треба нарізати землі - 5 десятин; установа - Білоцерківська; Наталівська, Хрестівська, Червонополянська, Новокиївська, Др. Олександрівська; Першокосянтинівська; установа - Григорівська, установа - Чаплинський сельбуд, нарізати землі треба - 100; установа - Хорлинська, десятин - 25; Чаплинська I школи соціку, десятин - 5; Чаплинська II, 5; Чаплинська III, десятин - 5; Григорівська (польська), - 5; Н. Григорівська, - 5;

Н. Володимирівська, нарізати землі треба - 4; Н. Гаївська, нарізати землі треба - 3 десятини.

Документи свідчать про деякі призначення вчителів на посади. Так, Проценко Д.Ф. призначався на посаду викладача української мови та літератури з 1 вересня 1925 року.

В Каланчацьку 7-річну школу призначено вчителями Лисовського (завідувач), Кобця, Куцугуба, Самохвалів, Шкарупу, Зеленкевича.

В листі оргінспектури (зав. Пономаренко) дозволялось із спецкоштів Каланчацької школи утворити методфонд у розмірі 5%, а також давалось роз'яснення вчительці Каланчацької трудової школи К.В. Головатенко про те, що до профшкіл та робфаків можуть поступати тільки, закінчивши повну 7-річну трудову школу від 17 років. (ДАХО, фонд 414, опис 1, арх. № 42)

Осінній відчит шкіл за 1924 рік Губернія-Одеська, округ-Херсонський школа - Хрестівська, хлопчиків - 14,

дівчаток - 12, педперсоналу - 1, технічних робітників - 1; школа - Білоцерківська, хлопчиків - 23, дівчаток - 13, педперсоналу - 1; Новогайська, хл.-22, дів.-12, педперсонал-1;

Яснополянська, хл.-10, дів.-15, педперс.-1, тех.роб.-1; Червонополянська, хл.-17, дів.-6, педперс.-1, тех.роб.-1; Рогачинська, хл.-13, дів.-4, педперс.-1; Надеждівська, хл.-25, дів.-15, педперс.-1, тех.роб.-1;

Чаплинська II, хл.-62, дів.-20, педперс.-14ол, 1 жін., тех.роб.-1; Чаплинська III, хл.-34, дів.-30, педперс.-14ол, 1 жін., тех.роб.-1; Першокосянтинівська, хл.-38, дів.-11, педперс.-14ол, 1 жін., тех.роб.-1.

(ДАХО, опис 1, арх. № 192)

Із анкети обслідування Чаплинської трудової школи № 3 (82 учня)

	I група	II група	III група
До 8 років	-	-	-
8 років	1	-	-
9 років	15	2	-
10 років	8	5	1
11 років	6	7	2
12р. і старші	2	11	2
ВСЬОГО	32	25	5

Другаків (второгодників) - 2

(ДАХО, опис 1, арх. № 211)

Чаплинська III трудової школи - дитяча установа, заснована у 1912 році, з 1920 року-трудова школа. До 1920 року підпорядковувалась земській управі, з 1920/21 н.р. - УВНО, з 1923/24 н.р. - Окріно. (ДАХО, фонд 414, опис 1, арх. № 221).

«До Чаплинського райвику

Окрінспектура Наросвіти надсилає Вам декілька відношень з приводу українізації трудових шкіл, якими Вам необхідно керуватись. В цьому 1924/1925 навчальному році повинні існувати українські, російські т. д. трудові школи. Не повинно бути трудових шкіл з мішаною мовою.

В українських школах в 4, 5, 6, 7 групах на російській мові викладається лише як окремих предмет російська мова, всі ж останні предмети - на українській мові.

Т. в. о. окрінспектора Наросвіти

Вонарх від 17.11.1924»

«До Чаплинського райвику

Окрінспектура Наросвіти пропонує негайно зробити такі зміни в Григорівській і Преображенській школах залишити по 2 групи українські і по 1 групі польській. Вчителів буде направлено.

(ДАХО, фонд 414, опис 1, арх. № 227)

«Список неграмотных допризывников 1904 года рождения по Чаплинскому району Колесниченко Иосиф Федорович с Строгановка, Кошилевский Терентий Степанович, с Каланчак, Кушниренко Иван Васильевич, с Каланчак»

(ДАХО, фонд 414, опис 1, арх. № 624)

Мала (так у документі) призначена з 25-го травня, призначена районним інструктором лікнепису в Чаплинському районі. (ДАХО, фонд 414, арх. № 623 від 28.03.1925р.)

До заврайкультвідділом Чаплинського райвику У часопису «Херсонський Комунар» ч. 67 від 25.03.1925 р. поміщено сількором Окосенко зауваження такого змісту: «Вчителька повела дітей говіти. Х.Н. Григорівський. Мається в нашій селі молода вчителька - дочка буйного землевласника, вона ж і завкультсекцією. Як вона попала в учительки - не знаю / мабуть так, як і в члені КНС/, але факт той, що вона вже учить дітей - виховує «нове покоління». Недавно вона зі всіма учнями ходила в сусіднє село говіти. Гарне ж виїде нове покоління з-під керівництва таких вчителів».

Окрінспектура Наросвіти пропонує Вам вкупі з місцкомом «Робосу» зробити розсліду цього зауваження, скласти про його розсліду акт, терміново надіслати його до Окрінспектури.

Т. в. о. окрінспектора Наросвіти Ущаченко»

(ДАХО, фонд 414, опис 1, арх. № 42)

У відповіді до Окрінспектури заврайкультвідділом Чаплинського району вказував, що в Григорівській школі працює старий вчитель, а не молода вчителька, так що можливо в усьому ці події відбулися в с. Григорівка, але не Чаплинського району.

Л. КОЗАЧОК, головний спеціаліст архівного відділу